

Ciutat de sorra

David Bestué

10.6.23-22.10.23

Exposició a cura de Marta Sesé.

Fabra i Coats:
Centre d'Art
Contemporani

Ajuntament de
Barcelona

Un gran temporal retorna a la sorra de la platja llaunes i plàstics dels darrers quaranta anys. Aquests materials van arribar al mar de moltes maneres, potser a través del sistema de clavegueram, ara materialment més sofisticat que fa centenars o milers d'anys. Les restes d'un pou medieval, ara en un sac de construcció i dins dels magatzems d'un museu, tenen diferents vestigis, encara per identificar, que ens permeten conèixer els hàbits quotidians de persones que van estar aquí molt abans que nosaltres. Pels voltants de l'Estació de França, arran d'una sèrie d'excavacions sota el nivell del mar per construir-hi nous habitatges, es van trobar fragments d'una embarcació medieval que, recentment, s'han museïtzat. Sota la Ronda de Dalt, prop de l'Hospital Vall d'Hebron, en un racó d'una cruïlla de carrers s'acumulen grans peces de formigó que, en un altre moment, constituïen part de l'estructura del Camp Olímpic de Tir amb Arc projectat per a les Olimpíades per Enric Miralles i Carme Pinós. Al centre de Barcelona, concretament al carrer del Paradís, una roda de molí incrustada a terra marca el punt més alt —poc més de 16 metres d'altura sobre el mar— de la que va ser la ciutat romana, el mont Tàber. David Bestué, per a qui totes aquestes referències són molt presents a l'hora de conceptualitzar aquesta exposició, pensa en aquesta roda com un element que s'ho empassa tot, que tritura la ciutat, que la converteix en sorra.

A *Ciutat de sorra*, David Bestué proposa una mirada desplaçada cap a la ciutat de Barcelona. Entenent la ciutat com a material i com a símbol, l'artista contraposa la idea projectada i somiada de ciutat —projectes urbanístics ambiciosos en forma de maqueta o la concepció de la ciutat des d'una perspectiva de progrés i avenços tècnics— amb un imaginari a contrapel i popular —en forma d'imatges distribuïdes a la premsa, revoltes o crits a la contra plasmats en diaris que es converteixen en icones, empremtes compartides en el subconscient col·lectiu de tots aquells que habitem la ciutat. D'alguna manera, Bestué construeix una història a contrapel, d'allò que es troba a les vores, mitjançant les engrunes, les restes, les deixalles.

Més que construir un nou imaginari, *Ciutat de sorra* estableix un marc on es pot jugar amb els temps regirats, remoguts —passats no viscuts, passats recents, presents i futurs que han de venir— per tal de trobar aquelles *llavors* amb les quals es poden recol·lectar imaginaris de la ciutat —i de l'escultura— com un lloc de possibilitat i potència. Tot i que, en molts casos, treballa des de la matèria descomposta, des de l'objecte polvoritzat i portat al grau zero, la proposta escultòrica és de composició, propositiva. En una analogia amb la poesia, constantment referenciada i que acompanya diferents nivells la trajectòria de Bestué, la seva concepció del temps —la convocatòria de temps històrics— mitjançant

l'escultura es pot vincular amb la de Juan Ramón Jiménez amb l'escriptura: «[...] una escritura de tiempo, fusión memorial de ideología y anécdota, sin orden cronológico; como una tira sin fin desliada hacia atrás de mi vida».¹ L'exposició reuneix obres de producció nova i recent que integren, en la seva constitució, elements materials vinculats a la ciutat que, d'alguna manera, capturen la seva vida més afectiva i poètica, així com obres d'autoria diversa que han estat cedides per diferents institucions i que, d'una manera o una altra, són portadores de la imatge col·lectiva de Barcelona.

A la planta baixa, a nivell de terra, es despleguen elements de passats no viscuts per l'artista. Bestué convoca, sense jerarquia ni ordre, una sèrie d'objectes i materials que, en conjunt, conformen una mena de museu (trecat) de curiositats en el qual es barregen diferents temps històrics i indefinits. No es tracta de formes específiques del passat sinó, més aviat, del passat brut. Dos triangles —referència a les falques de granit d'Ulrich Rückriem instal·lades al Pla de Palau— de paper de diari triturat, de residus de la ciutat, ens donen la benvinguda; el plec amb la darrera mostra presa de la *Stachys maritima*, planta que neix i habita a les dunes marítimes i que, actualment, està extingida a Barcelona; o una bobina amb una corda produïda amb palmera triturada i que remet a l'origen tèxtil de la fàbrica on s'ubica l'exposició, conviuen, juntament amb altres elements, sota una il·luminació proporcionada per una recreació del sistema d'il·luminació de la Font Màgica de Montjuïc i un aplic MBM-2.

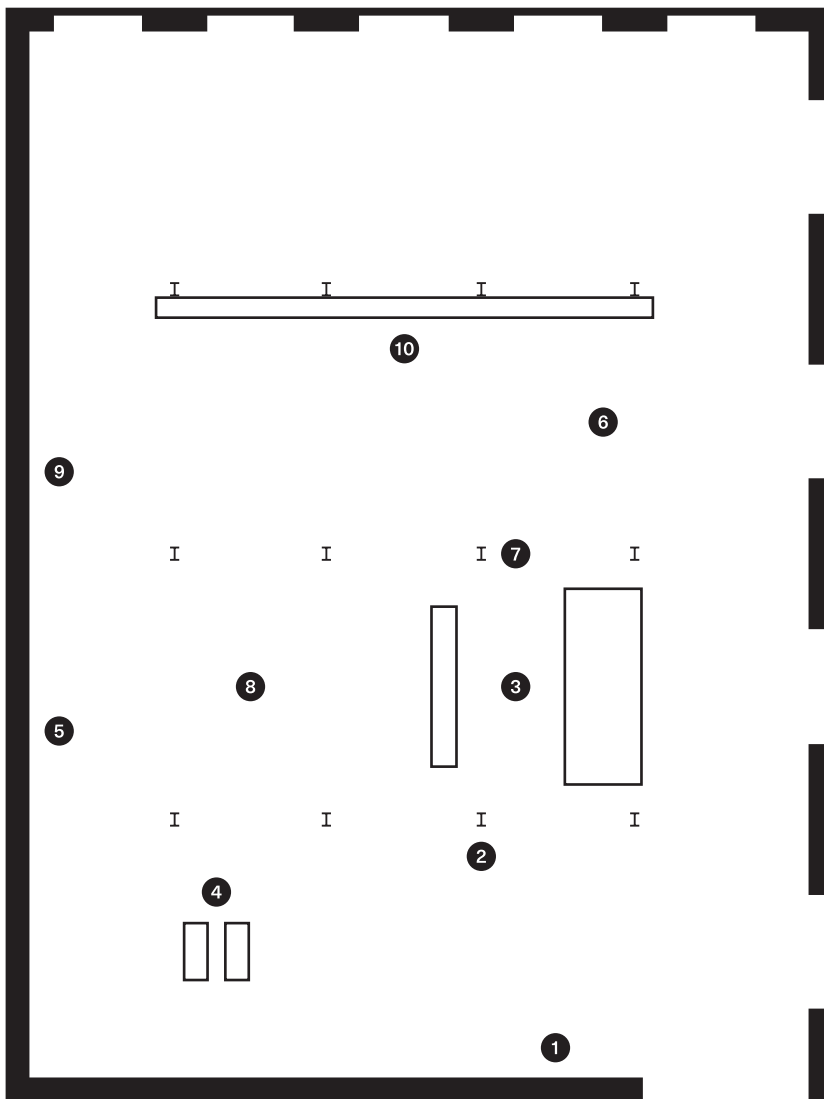
Les imatges, poc vistes anteriorment en exposicions de Bestué, tot i que estan contínuament presents en els seus processos de treball, així com en les seves publicacions, adquireixen un gran protagonisme a la primera planta. Ens situem en un marc temporal que abraça, aproximadament, des del 1979 fins al 2011, des del primer ajuntament democràtic de la ciutat fins a la *fi* d'un cicle i l'inici d'un nou paradigma polític amb el moviment del 15M. Bestué ha fet un escombratge de tots els números de *La Vanguardia* d'aquell període. Aquest exercici —contràriament a allò que té d'inert el material escultòric— és una manera de treballar amb el temps, amb els fets, i portar-los al present. Les quatre projeccions —*destruccions, maquetes, contra* i *cordes*, entès, aquest últim, com una manera de filar temàtiques que es mantenen constants al llarg d'aquesta ingent lectura—, es contraposen al conjunt de maquetes, com a representants de la ciutat projectada, ambiciosa, ideal. Milers d'imatges que reflecteixen una mena de canvi d'ànim de la ciutat, alhora que una pèrdua o desfiguració de la imatge. El ritme de les projeccions s'acompanya, a més, d'un fil musical compost per Hidrogenesse, una melodia popular que ens assenyala alguns d'aquests esdeveniments que formen part de l'imaginari.

El present i la potència de futur habiten la planta superior. Il·luminada, per primer cop, amb llum natural, aquesta sala acull matèria fresca, viva. Un mur cobert parcialment amb pètals de diferents flors de la ciutat es fusiona amb l'horitzó; peres de sucre pengen per sobre nostre; una esquena desitjosa, feta amb deixalles de la ciutat com ara paper de diari, buguenvíllea o fragment de pedra d'una façana; els pilars ens envolten en erotisme i desig perquè, igual com passa amb la poesia d'Olvido García Valdés,² la investigació escultòrica de Bestué a *Ciutat de sorra* és, al mateix temps, *retenir* (registrar, assenyalar el que és injust en un moment en què vivim en un present continu) i *abocar* (projectar desig, plaer i, per què no, una mena de conciliació o optimisme pel que sigui que ha de venir).

Per a Bestué, la *llavor* és un element que revoluciona l'entorn, que transforma la realitat i que possibilita un futur, igual que trobar el catalitzador perquè la resina cristal·litzi, un detonant.

1 Carta de Juan Ramón Jiménez a Enrique Díez-Canedo, datada el 6 d'agost del 1943, en què li relata l'elaboració del seu llarg poema en prosa *Tiempo*. JIMÉNEZ, Juan Ramón. *Cartas literarias*. Barcelona: Bruguera, 1977, p. 65–66.

2 Olvido García Valdés és una poeta la producció de la qual acompanya molt de prop el període d'investigació i producció artística actual de David Bestué. Tant a *Ciutat de sorra* com a l'exposició que Bestué inaugurarà al Patio Herreriano de Valladolid el proper mes de juliol —ambdues exposicions, tot i tenir les seves particularitats específiques, es consideren part d'un mateix projecte— es troben ecos de la poesia i el pensament de García Valdés.

PLANTA BAIXA

1.

Xarxa, 2019

2.

Caixa, 2023

3.

Estructura de formigó i banc de ferro del Camp Olímpic de Tir amb Arc
Districte d'Horta-Guinardó

Estructura de formigó i banc de ferro que formen part del Camp Olímpic de Tir amb Arc de Barcelona, construït per a la celebració dels Jocs Olímpics i dissenyat per Enric Miralles i Carme Pinós. Originalment es trobava al costat del Pavelló de Vall d'Hebron. Actualment, part de l'estructura està desmuntada en un solar ubicat sota la Ronda de Dalt.

4.

Triangles de diari triturat, 2023

Produïdes amb diaris triturats, aquestes escultures prenen com a referència les quatre falques de l'escultor alemany Ulrich Rückriem que hi ha a Pla de Palau. Les escultures de Rückriem, disposades en dues parelles, van ser fabricades amb granit finlandès l'any 1984 i instal·lades a Barcelona el 1992.

5.

Sistema d'il·luminació Font Màgica, 2023

Sistema d'il·luminació amb filtres de colors realitzats amb flors de la ciutat, com ara buguenví·lea o mimosa. El mecanisme pren com a referència directa la Font Màgica de Montjuïc, construïda amb motiu de l'Exposició Universal del 1929 per Carles Buïgas.

6.

Bobina amb corda de palmera triturada, 2023

7.

Llum *MBM-2*

Aplic de paret dissenyat per Oriol Bohigas, Josep Maria Martorell i David Mackay el 1964 i que es va produir per primera vegada el 1966.

8.

Esferes d'escòria, 2023

Aquestes esferes remetent al parc del Besòs, urbanitzat per Albert Viaplana i Helio Piñón entre el 1982 i el 1984. Al parc, el primer gest que van fer els arquitectes va ser crear una llarga línia de boles de formigó que, al seu torn, prenien com a referència un traç del quadre de Joan Miró *El naixement del món* (1925).

9.

Stachys maritima, 1907

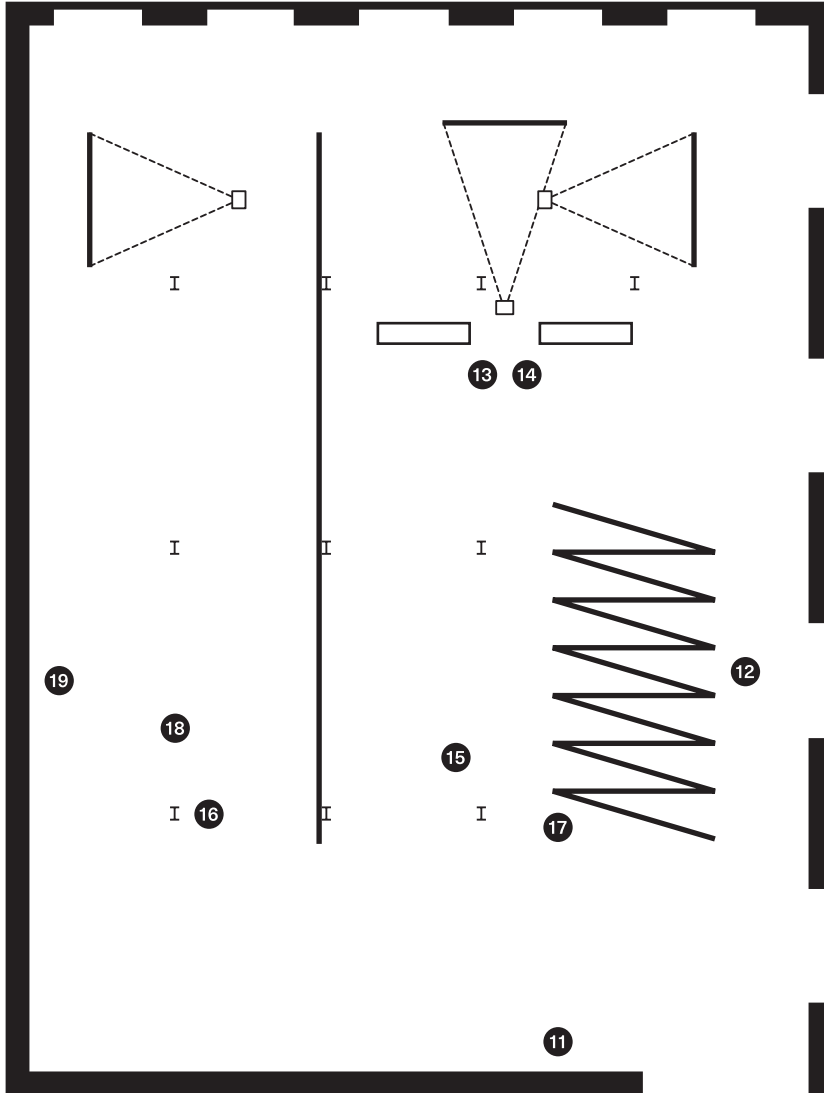
Institut Botànic de Barcelona

«BC-49051 *Stachys maritima* Gouan ESP B Barcelona, Can Tunis 3ITDF27 Casa Antúnez 00/07/1907 1907 M. Llenas FLORA CATALANA»

Últim plec de l'Institut Botànic d'un exemplar de *Stachys maritima* trobat a Barcelona, datat l'any 1907 i recol·lectat a l'actual Zona Franca. Es tracta d'una planta perenne, molt peluda, rizomatosa i amb un potent sistema d'arrels del qual emergeixen múltiples fulles. La planta era molt comuna a les dunes i els sorrals de la costa de la ciutat, especialment al Poblenou. Actualment està en perill d'extinció a Catalunya i les úniques poblacions que n'hi ha es reparteixen per un grapat d'enclavaments favorables al llarg de la Costa Brava.

10.

Rampa de sal, 2023

PLANTA 1

11.

Fotografia del Camp Olímpic de Tir amb Arc, 2002

12.

Maquetes sobre estructura de ziga-zaga

Maqueta del projecte del Passeig de Colom i Moll de la Fusta,
últim quart del segle xx, 1988.

Museu d'Història de Barcelona.

Maqueta del projecte del Palau Sant Jordi,
últim quart del segle xx, 1988.

Museu d'Història de Barcelona.

Maqueta de la Vila Olímpica: Super Unitat 8,
últim quart del segle xx, 1988.

Museu d'Història de Barcelona.

Maqueta del projecte de l'Àrea Olímpica de Vall d'Hebron,
últim quart del segle xx, 1992.

Museu d'Història de Barcelona.

Maqueta de l'anella viària de la plaça de les Glòries,
últim quart del segle xx, 1990.

Museu d'Història de Barcelona.

Maqueta del parc de l'Escorxador (actual parc Joan Miró).

Autors del projecte: Antoni Solanas, Beth Galí,

Màrius Quintana, Andreu Arriola.

Ecologia Urbana, Ajuntament de Barcelona.

Maqueta del monument a Lluís Companys al Fossar de la Pedrera.

Autora del projecte: Beth Galí.

Ecologia Urbana, Ajuntament de Barcelona.

Maqueta del Cel Caigut (escultura al parc de l'Estació del Nord).

Autora del projecte: Beverly Pepper.

Ecologia Urbana, Ajuntament de Barcelona.

Maqueta del Pla especial de renovació del carrer Tarragona, 1986.

Autors del projecte: Jordi Garcés, Enric Sòria.

Ecologia Urbana, Ajuntament de Barcelona.

Maqueta de la Via Júlia.

Autors del projecte: Bernardo de Solà, Josep M. Julià.

Ecologia Urbana, Ajuntament de Barcelona.

Maqueta de la Torre de Comunicacions de Collserola (conkurs).

Autor del projecte: Norman Foster.

Ecologia Urbana, Ajuntament de Barcelona.

13.

La Vanguardia, 1979–2011 (destrucció, maquetes, contra, cordes), 2023

Arran de la lectura de tots els números de *La Vanguardia* publicats entre els anys 1979 i 2011, es generen quatre conjunts temàtics ordenats cronològicament (la destrucció de la ciutat produïda per accidents o promoguda pel poder públic i privat / maquetes i projeccions urbanístiques i arquitectòniques / actes a la contra, destruccions i agressions, de particulars contra el poder públic i privat i contra col·lectius específics / una sèrie de fils constants al llarg de la ingent lectura com ara la pujada dels lloguers o l'auge del turisme).

14.

Ciutat de sorra, 2023

Cançó d'Hidrogenesse

15.

Fanal Lamparaalta

Urbidermis

Fanal de llum reflectida dissenyat per Beth Galí i Màrius Quintana l'any 1983 com a homenatge a l'arquitecte finlandès Alvar Aalto. Està especialment indicada per a parcs i zones enjardinades, i és una peça pionera de la llum per reflexió.

16.

Fragment del poema *Tiempo* de Juan Ramón Jiménez, 1941

17.

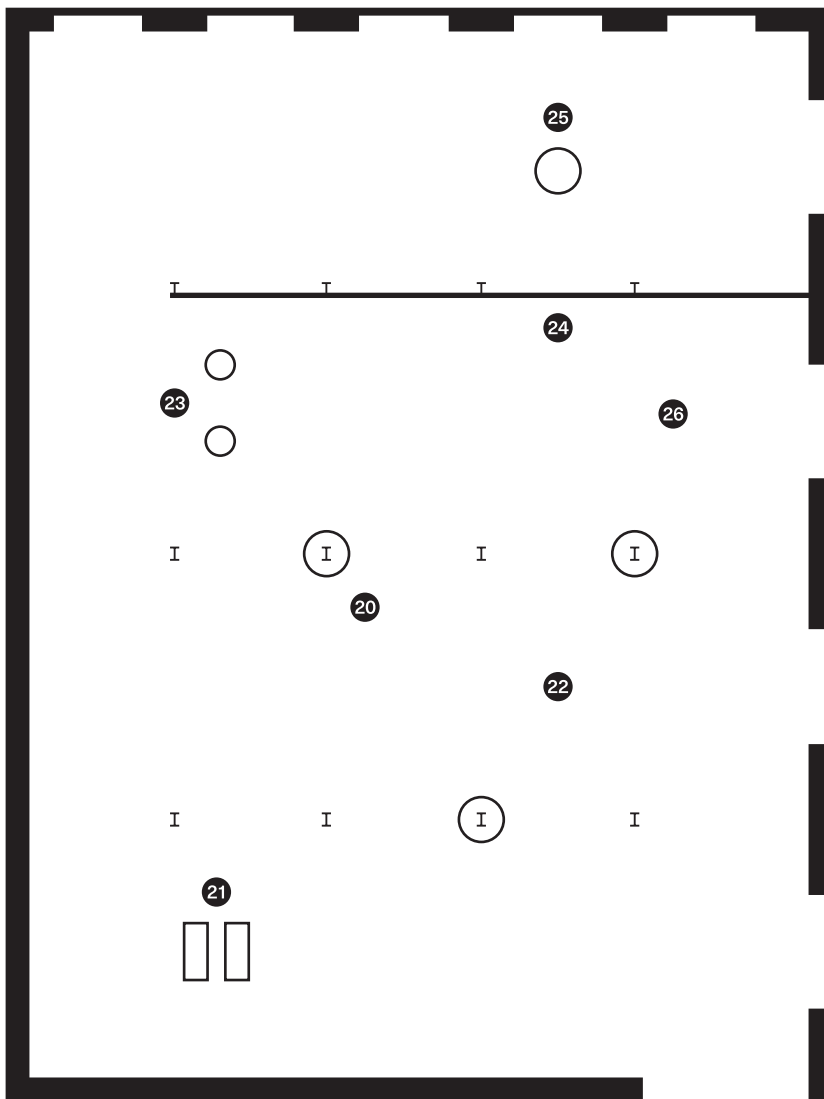
Rosa, 2023

18.

Llum Disa amb retalls de diari, 2023

19.

Transició de sal a sorra, 2019

PLANTA 2

20.

Pilars, 2023

21.

Forats de greix i os, 2023

22.

Escultures de paper de diari triturat, 2023

23.

Peres de sucre, 2022

24.

Paret de pladur coberta parcialment amb pètals de blauet, gessamí i rosella, 2023

25.

Esquena, 2023

26.

Poma B, 2022

Martí Llorens, *Platges durant la construcció de la Vila Olímpica*, 1988.
Arxiu Fotogràfic de Barcelona.

Horaris

De dimarts a dissabte, de 12 a 20 h
Diumenges i festius, d'11 a 15 h

Visites comentades, activitats vinculades i servei de canguratge.
Més informació a: barcelona.cat/fabraicoats/centredart

Sant Adrià, 20
08030 Barcelona
932 566 155
centredart@bcn.cat
barcelona.cat/fabraicoats/centredart

[@fabraicoats.centredart](https://www.instagram.com/fabraicoats.centredart) (Instagram)
[@fabraicoats_fic](https://twitter.com/fabraicoats_fic) (Twitter)
[@fabraicoats.centredartifabrica](https://www.facebook.com/fabraicoats.centredartifabrica) (Facebook)